

Order Czerwonej Gwiazdy

(ros. Орден Красной Звезды)

Statut orderu.

Order Czerwonej Gwiazdy został ustanowiony dekretem Centralnego Komitetu Wykonawczego ZSRR z dnia 6 kwietnia 1930 roku. Statut orderu został zatwierdzony 5 maja 1930 roku. W późniejszym okresie statut orderu był kilkakrotnie poprawiany (w 1936, 1943, 1946, 1947 roku). Ostateczne zmiany w statucie odznaczenia były wprowadzone dekretem Rady Najwyższej ZSRR z dnia 28 marca 1980 roku.

Orderem Czerwonej Gwiazdy nagradzano za wybitne zasługi podczas obrony ZSRR w czasie wojny, jak również pokoju, oraz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego:

- żołnierzy i oficerów Armii Czerwonej, Marynarki Wojennej, wojsk wewnętrznych oraz straży granicznej;
- pracowników KGB i MSW;
- jednostki wojskowe, okręty, przedsiębiorstwa i organizacje społeczne.
- wojskowych państw zaprzyjaźnionych lub sojuszników.

Orderem Czerwonej Gwiazdy nagradzano za:

- osobiste męstwo i odwagę na polu walki, perfekcyjną organizację i umiejętne dowodzenie w czasie działań bojowych;
- zadanie przeciwnikowi poważnych strat w wyniku pomyślnych działań bojowych jednostek wojskowych i związków taktycznych;
- zasługi w umacnianiu bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności granicy państwowej;
- męstwo i odwagę wykazane w warunkach zagrożenia życia wojskowych, lub pełnienia obowiązków służbowych;
- wzorowe wykonywanie zadań specjalnych oraz inne czyny bohaterskie dokonane w czasie pokoju;
- duże zasługi w utrzymaniu wysokiej gotowości bojowej wojsk, poważne osiągnięcia w bojowym i politycznym przygotowaniu wojsk, opanowaniu nowej techniki wojennej oraz za inne zasługi w umacnianiu siły obronnej ZSRR;
- zasługi w rozwoju nauki i techniki wojskowej, oraz zasługi w przygotowaniu kadr dla Sił Zbrojnych ZSRR;
- zasługi w umacnianiu gotowości obronnej państw wspólnoty socjalistycznej.

Nagrodzenie orderem Czerwonej Gwiazdy odbywa się po zatwierdzeniu wniosku odpowiednio MO ZSRR, MSW ZSRR lub KGB ZSRR. Odznaczenie nosi się po prawej stronie klatki piersiowej, po orderze Wojny Ojczyźnianej II st.

Ogólny opis orderu.

Odnaka orderu została wykonana w formie pięcioramiennej gwiazdy, pokrytej ciemnoczerwoną emalią. W centrum gwiazdy została umieszczona półokrągła tarcza z wizerunkiem czerwonoarmisty w płaszczu, budionowce oraz z karabinem w rękach. Dookoła tarczy jest widoczny napis „Пролетарии всех стран, соединяйтесь!”, w dolnej części – napis „СССР”. Pod tarczą został umieszczony sierp i młot. Tarcza z wizerunkiem czerwonoarmisty, napisy, sierp i młot oraz brzegi ramion gwiazdy są oksydowane.

Order Czerwonej Gwiazdy w całości został wykonany ze srebra (27,162+/-1,389g). Ogólna masa odznaczenia wynosi 33,250+/-1,620g.

Na rewersie odznaczenia została przylutowany gwintowany słupek z nakrętką w celu mocowania orderu do munduru.

Historia orderu.

Order Czerwonej Gwiazdy jest jednym z pierwszych orderów radzieckich i drugim orderem wojennym pod względem czasu ustanowienia. Pierwszym kawalerem orderu Czerwonej Gwiazdy został słynny dowódca Osobnej Dalekowschodniej Armii W. Blucher, który został nagrodzony za perfekcyjnie przeprowadzoną operację przeciwko agresji wojska chińskiego 1929 roku. Order Czerwonej Gwiazdy nr 1 został wręczony W. Blucherowi w dniu 13 maja 1930 roku.

Wśród pierwszych odznaczonych można wymienić grupę osób, która we wrześniu 1930 roku dokonała na trzech samolotach radzieckich po raz pierwszy w historii przelotu na trasie: Moskwa – Ankara – Tyflis – Teheran – Kabul – Taszkent – Moskwa o łącznej długości 10500 km. Wówczas zostali nagrodzeni piloci: F. Ingaunis, F. Szirokij, J. Szestel, nawigator I. Spirin oraz słynny dziennikarz M. Kolcow. Orderem Czerwonej Gwiazdy nr 27 został nagrodzony pilot I. Kozłow, który w 1932 roku podczas wybuchu uzbrojenia potrafił wylądować na lotnisku częściowo zniszczonym samolotem. W lata 30-te orderem Czerwonej Gwiazdy nagradzano nie tylko wojskowych. W dniu 7 lipca 1933 roku został odznaczony dyrektor centralnego szpitala w Moskwie za organizację służby chirurgicznej. Dekretem CKW ZSRR z dnia 17 sierpnia 1933 roku nagrodzono dużą grupę radzieckich konstruktorów lotnictwa, w tym słynny Prof. A. Tupolew, który otrzymał order Czerwonej Gwiazdy nr 159. W drugiej połowie lat 30-ch A. Tupolew był aresztowany i wszystkie nagrody państwowe zostały mu odebrane. Dopiero przed samą wojną Tupolew został uniewinniony, a wszystkie ordery i medale mu zwrócono, tylko że z innymi numerami (np. order Czerwonej Gwiazdy nr 20119).

Przed rozpoczęciem Wielkiej Wojny Ojczyźnianej odbyło się ponad 21500 nagrodzeń orderem Czerwonej Gwiazdy, w tym 17 jednostek wojskowych i organizacji społecznych. Największa liczba odznaczeń (1935) była związana z walkami przy jeziorze Chasan w 1938 roku.

Za zasługi oraz wyczyny podczas II Wojny Światowej order Czerwonej Gwiazdy nadano ponad 2 mln 860 tys. razy, w tym 1740 jednostkom wojskowym.

Wykaz jednostek Wojska Polskiego, które otrzymały order Czerwonej Gwiazdy:

- **2 Warszawska Brygada Saperów;**
- **10 Saski Samodzielny Liniowy Batalion Łączności;**
- **6 Samodzielny Warszawski Batalion Pontonowo-Mostowy;**
- **7 Warszawski Batalion Saperów;**
- **10 Batalion Saperów;**
- **11 Batalion Saperów;**
- **3 Saska Lotnicza Eskadra Łączności;**
- **23 Samodzielna Kompania Kablowo-Tyczkowa.**

Po wojnie prestiż orderu Czerwonej Gwiazdy znacznie zmalał, ponieważ od 1944 roku wojskowi zaczęli otrzymywać to odznaczenie za wysługę lat (15 lat nienagannej służby). Taki regulamin nagradzania został zniesiony dopiero w 1958 roku, co ponownie w dużym stopniu podniosło statut nagrody.

Orderem Czerwonej Gwiazdy w okresie powojennym często nagradzano oficerów za uczestnictwo w lokalnych konfliktach zbrojnych na Węgrzech, w Czechosłowacji, Korei, Wietnamie, Egipcie, Angoli, Afganistanie i in.

Łącznie nagrodzenie orderem Czerwonej Gwiazdy odbyło się około 3.876.740 razy.

Szczegółowe opisy różnych odmian orderu.

Order Czerwonej Gwiazdy jest jednym z niewielu orderów ZSRR (i jedynym, który został ustanowiony przed II Wojną Światową), który praktycznie nie zmienił swojego wyglądu w trakcie całej historii istnienia.

Ordery, które pierwotnie były mocowane do munduru za pomocą słupka i nakrętki (np. order Czerwonego Sztandaru, order „Znak Honoru”), później były podwieszane na zawieszce i kołodce. Odznaczenia pierwotnie produkowane na zawieszce (Suworowa, Newskiego, Wojny Ojczyźnianej) w okresie późniejszym były mocowane na słupku. Zmieniał się również styl i metal, z którego były produkowane odznaczenia (order Lenina, order Czerwonego Sztandaru Pracy).

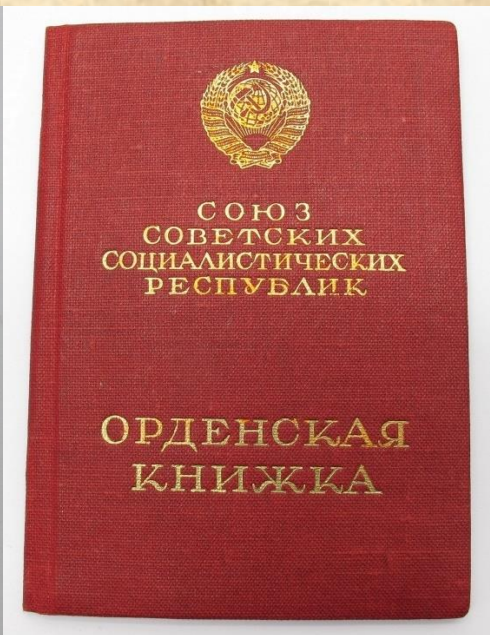
Typ 1. „ГОЗНАК”.

Pierwszym typem orderu Czerwonej Gwiazdy nagradzano w latach 1930 – 1936. Łącznie odbyło się około 800 nagrodzeń. Odznaczenie jest skrajnie rzadkie.

Podstawową częścią odznaczenia typu 1 jest pięcioramienna gwiazda, pokryta czerwoną emalią. W odróżnieniu od wszystkich późniejszych typów orderów gwiazda była produkowana z połączenia dwóch osobnych części (przedniej i tylnej), które następnie były lutowane pomiędzy sobą. W środku order jest pusty. Do środka awersu odznaczenia został przylutowany okrągły medalion z wizerunkiem czerwonoarmisty z karabinem. W odróżnieniu od późniejszych typów odznaczenia czerwonoarmista jest odwrócony do nas twarzą (w późniejszych typach twarz będzie odwrócona w lewą stronę). Rewers orderu jest gładki. Słupek z dwustopniowym kołnierzykiem u podstawy został wykonany z brązu. Sygnatura Mennicy „ГОЗНАК” została wybita stemplem pod słupkiem (na 6h wg wskazówek zegara). Numer seryjny (wysokość cyfr 1,5 mm) odznaczenia został również wybity stemplem nad słupkiem (na 12h). Średnica nakrętki wynosi 36 mm. Odległość pomiędzy przeciwległymi promieniami gwiazdy wynosi 47,5 mm, średnica kołnierzyka – 9 i 8 mm, długość słupka – 7,5 mm. Minimalny znany numer odznaczenia – 18, maksymalny – 781.

Typ 2. Śruba gwintowana ma kołnierzyk u podstawy.

Odznaka orderu Czerwonej Gwiazdy drugiego typu została wyprodukowana z połączenia trzech osobnych części. Pierwszą, podstawową częścią jest pięciopromienna gwiazda, promienie której pokryte są rubinowo-czerwona emalią. Drugą część stanowi okrągły centralny medalion z wizerunkiem czerwonoarmisty z karabinem. Dwie pierwsze części zostały połączone pomiędzy sobą za pomocą lutowania. Trzecią częścią jest gwintowany słupek przymocowany w centrum rewersu. Rewers odznaczenia jest gładki. We wszystkich orderach typu 2 (oprócz pierwszego wariantu) sygnatura mennicy „МОНДБОР” została wybita stemplem powyżej słupka (na 12h). Z kolei numer seryjny odznaczenia został wryty ręcznie pod słupkiem, na 6h. Srebrna nakrętka ma średnicę 33 mm. U orderów drugiego typu u podstawy słupka znajduje się charakterystyczny kołnierzyk (6-7 mm średnicy), nazwany przez kolekcjonerów „tabletką” lub „pięta”.

Wariant 1. Brak sygnatury „МОНДБОР” na rewersie odznaczenia.

Rodzaj 1. Kołnierzyk u podstawy słupka jest dwustopniowy. Ordery zostały wyprodukowane w kwietniu 1936 roku. Minimalny znany numer odznaczenia – 814, maksymalny – 1767.

FOA, faleristika.ru

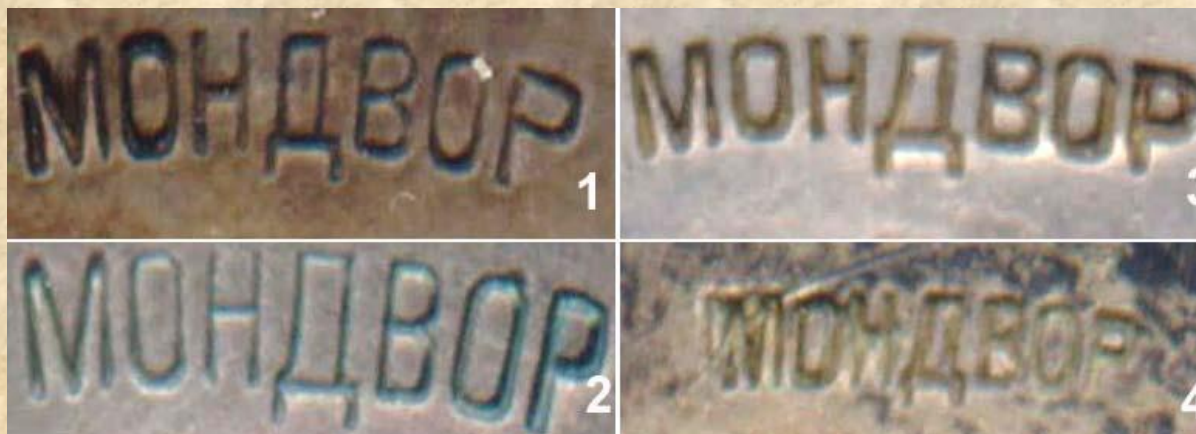

FOA, faleristika.ru

Rodzaj 2. Kołnierzyk u podstawy słupka jest jednostopniowy. Ordery zostały wyprodukowane w lipcu 1936 roku. Minimalny znany numer odznaczenia – 1649, maksymalny – 1805.

Wariant 2. Na rewersie odznaczenie została wybita sygnatura mennicy „МОНДВОР”. Minimalny znany numer odznaczenia – 1786, maksymalny – 11682. Można wyznaczyć cztery rodzaje odznaczeń w zależności od kształtu liter w ww. sygnaturze.

Rodzaj 1. Sygnatura „МОНДВОР” jest duża (8 mm x 1,7 mm). Litera „P” jest szeroka. Minimalny znany numer odznaczenia - 2148, maksymalny - 7102.

Rodzaj 2. Sygnatura „МОДВОР” jest duża (8 mm x 1,9 mm). Litera „P” jest wąska. Minimalny znany numer odznaczenia - 1786, maksymalny - 9176.

Rodzaj 3. Sygnatura „МОЛДВОР” jest średniej wielkości (8 mm x 1,5 mm). Minimalny znany numer odznaczenia - 7076, maksymalny - 8934.

Rodzaj 4. Sygnatura „МОНДВОР” jest mały (6 mm x 1,3 mm). Minimalny znany numer odznaczenia - 9016, maksymalny - 11682.

Wśród odznaczeń drugiego typu bardzo rzadko można spotkać ordery, gdzie sygnatura „МОНДВОР” została wybita pod słupkiem lub wryta ręcznie, jest dwuwersowa lub jest zdecydowanie wyższy numer seryjny odznaczenia.

Wariant 3. Na rewersie odznaczenia dwuwersowa sygnatura mennicy „МОНЕТНЫЙ ДВОР”.

Minimalny znany numer odznaczenia - 11400, maksymalny - 254732.

Rodzaj 1. Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” została umieszczona u podstawy górnego promienia gwiazdy, przy czym słowo „МОНЕТНЫЙ” było wybite łukiem otwartym do dołu. Minimalny znany numer odznaczenia - 11400, maksymalny - 23624.

Rodzaj 2. Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” została umieszczona u podstawy górnego promienia gwiazdy, przy czym słowo „МОНЕТНЫЙ” było wybite łukiem otwartym do góry. Minimalny znany numer odznaczenia - 16746, maksymalny - 24275.

Po odznaczeniach T2-W3-R2 były produkowane ordery typu 4, czyli na nitach mocujących, opisy których będą umieszczone poniżej.

Rodzaj 3. Ordery trzeciego rodzaju były produkowane w 1942 roku w Mennicy w Krasnokamsku. W słowie „МОДЕТНЫЙ” kreska nad literą „Й” jest wtopiona i nie wystaje nad powierzchnię litery. Odznaczenia były produkowane w przedziałach numerów: 27919 – 44938 i 60063 – 61751.

Rodzaj 4. Ordery czwartego rodzaju były produkowane w 1942 - 1943 roku w Mennicy w Moskwie. W słowie „МОНЕТНЫЙ” kreska nad literą „Й” wystaje nad powierzchnią litery. Odznaczenia były produkowane w przedziałach numerów: 45211 – 292707.

Poniżej przedstawiona zasadnicza różnica pomiędzy orderami rodzaju 3 i 4.

Bardzo rzadko można spotkać odznaczenia typu 2, którzy nie mają wybitej sygnatury „МОНЕТНЫЙ ДВОР” lub mają zdecydowanie wyższe numery seryjne.

Typ 3. Mocowanie na słupku bez kołnierzyka.

Ten typ odznaczeń jest najbardziej rozpowszechniony i różni się od poprzedniego typu brakiem kołnierzyka u podstawy słupka. Słupek został wykonany ze srebra, średnica wynosi 4 mm, długość 11 mm (od 09.1943 r.) lub 15 mm (od 1951 r.) Średnica nakrętki wynosi 33 mm. Po 21 lutym 1944 roku nakrętka była produkowana nie ze srebra, a z melchioru lub neusilbera.

Wariant 1. Ordery tego wariantu były produkowane w ostatnich miesiącach 1943 roku i pierwszych miesiącach 1944 roku. Awers i rewers odznaczenia są połączone pod kątem prostym.

Rodzaj 1. Słowo „МОЧЕТНЫЙ” jest lekko wygięte. Minimalny znany numer odznaczenia - 235999, maksymalny - 594967.

Rodzaj 2. Słowo „МОЧЕТЫЙ” jest proste. Minimalny znany numer odznaczenia - 418165, maksymalny - 632481.

Wariant 2. Ordery drugiego wariantu były produkowane w Mennicy Moskiewskiej i Moskiewskiej fabryce PlatynaPribor od 1944 do 1952 roku. Awers i rewers odznaczenia są połączone pod kątem.

Rodzaj 1. Słowo „МОЧЕТЫЙ” jest lekko wygięte. Minimalny znany numer odznaczenia - 593057, maksymalny - 1001173.

2. Słowo „МОДЕТНЫ” jest proste. Minimalny znany numer odznaczenia - 791529, maksymalny - 1243522.

Rodzaj 3. Ordery były produkowane w lutym-marcu 1945 roku. Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest zdecydowanie większa niż w poprzednich rodzajach (10 mm x 5,5 mm). Minimalny znany numer odznaczenia - 986679, maksymalny - 1753225.

Rodzaj 4. Ordery były produkowane w latach 1945 - 1946. Sygnatura „МОЧЕТНЫЙ ДВОР” jest zdecydowanie mniejsza niż w poprzednich rodzajach (8,4 mm x 4,7 mm). Przedziały numerów produkcji: 1650000 – 1790000, 1950000 – 2050000, 2500000 – 2800000.

Rodzaj 5. Ordery były produkowane w Moskiewskiej fabryce PlatynaPribor we wrześniu 1945 roku. Numer seryjny został naniesiony charakterystycznym „niedbałym” pismem. Przedziały numerów: 1792164 – 1949660, 2050199 – 2290504.

Rodzaj 6. Ordery były produkowane w Mennicy Moskiewskiej w latach 1947 – 1949 . Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest duża (9,8 mm x 5,0 mm). Kreska nad literą „Й” jest bardzo wyrazista. Minimalny znany numer odznaczenia - 2809651, maksymalny - 2913076.

Rodzaj 7. Ordery były produkowane w Mennicy Moskiewskiej w 1949 roku. Sygnatura „МОЧЕТНЫЙ ДВОР” jest dużo mniejsza. Kreska nad literą „Й” jest wtopiona w literę. Minimalny znany numer odznaczenia - 2912581, maksymalny - 2952403.

Rodzaj 8. Ordery były produkowane w Mennicy Moskiewskiej w latach 1950 - 1952. Sygnatura „МОЧЕТНЫЙ ДВОР” jest mała (8,5 mm x 3,3 mm). Minimalny znany numer odznaczenia - 2914930, maksymalny - 3083725.

Wariant 3. Ordery tego wariantu były produkowane w Mennicy Moskiewskiej w latach 1952 – 1957. Główne różnice dotyczą zmian w medalionie centralnym. Bagnet czerwonooarmisty wskazuje na przestrzeń pomiędzy literami „O” i „E” w słowie „СОЕДИНЯЙТЕСЬ”. W poprzednich wariantach bagnet wskazywał dokładnie na literę „O”. Oprócz tego zmienił się wyraz twarzy czerwonooarmisty.

Rodzaj 1. Litery w napisie „МОНЕТНЫЙ ДВОР” są praktycznie jednej wysokości. Końcówka litery „Д” jest tępa. Minimalny znany numer odznaczenia – 3084250, maksymalny – 3746708.

Rodzaj 2. Litery w sygnaturze „МОНЕТНЫЙ ДВОР” są trochę większe w słowie ”МОНЕТНЫЙ” niż w słowie „ДВОР”. Końcówka litery „Д” jest zaokrąglona. Minimalny znany numer odznaczenia – 3185510, maksymalny – 3243138.

Wariant 4. Ordery były produkowane w okresie 1968 – 1991 rok. Główną różnicą jest sposób naniesienia numeru seryjnego, czyli za pomocą wiertarki.

Rodzaj 1. Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest naniesiona jak w orderach T3-W3-R1. Minimalny znany numer odznaczenia – 3747114, maksymalny – 3858978.

Rodzaj 2. Sygnatura „МОНЕТНЫЙ ДВОР” jest dużego rozmiaru. Minimalny znany numer odznaczenia – 3822527, maksymalny – 3827262.

Typ 4. Medalion centralny jest przymocowany do gwiazdy za pomocą trzech nitów.

Ordery c zwartej typu były produkowane jesienią 1941 roku. Główna różnica polega na mocowaniu centralnego medalionu do pięcioramiennej gwiazdy za pomocą trzech nitów. Minimalny znany numer odznaczenia – 24417, maksymalny – 28750.

Po zgubieniu orderu Czerwonej Gwiazdy nowego odznaczenia nie wydawano. Tylko w wyjątkowych sytuacjach (utrata podczas walk wojennych, klęsk żywiołowych itp.), kiedy nie było możliwości zachowania nagrody, wydawano duplikaty odznaczenia.

Na rynku kolekcjonerskim bardzo często można spotkać kopie i podróbki orderu Czerwonej Gwiazdy. Jakość ww. „wytrobów” bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia. Poniżej kilka przykładów kopii orderu Czerwonej Gwiazdy.

